

VERSMĖS

Panevėžio Vyskupijos ateitininkų laikraštis jaunimui

1995 m. kovo mėn.

Nr.2(3)

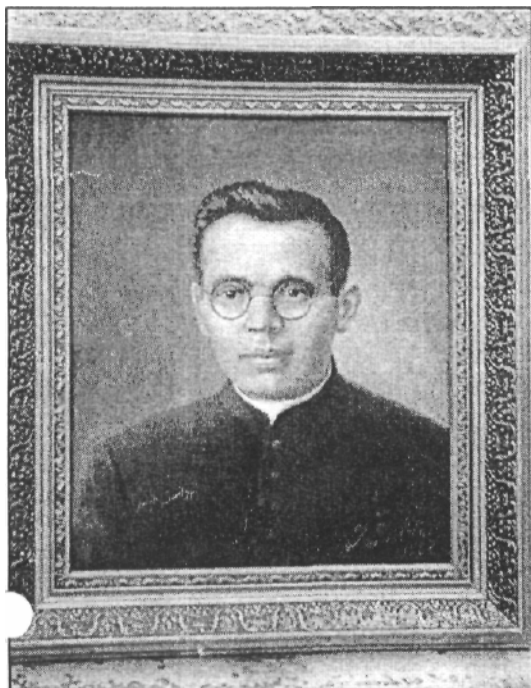

VISA ATNAUJINTI
KRISTUJE!

Kovo 18 d. - visos Lietuvos ateitininkų ir jaunimo diena, skirta kunigą *A.Lipniūną* atminti.

*Susirinkote, mano broliai ir mano sesės, iš žemės nuo Nemuno krantų,...
... Ir Viešpaties papėdėje dabar susėdę, tėvynės kankiniai, šiandien jūs šnekučiuojatės ramiai.*

(St. Šakėnaitė)

A. Lipniūnas

*Kur tu eitum, kur tu lėktum - visad
grįši -*

Tavo kaulai Motinai šventi.

Mus iš mūsų žemės neišplėšti

Nei dangau, nei saule, nei mirtie.

(K. Bradūnas)

Lipniūnas (Lipnickas) Alfonsas gimė 1905 m. kovo 12 d. Pumpėnų vls. Panevėžio aps. Kunigas visuomenininkas, profesorius. Mokėsi Pumpėnų pradžios mokykloje, baigė Panevėžio gimnaziją 1925 metais, Kauno kunigų seminariją bei VDU teologijos-filoso-

KUNIGAS-PROFESORIUS ALFONSAS LIPNIŪNAS

fijos fakultetą; vėliau tame pačiame fakultete gavo teologijos licenciatos laipsnį. Kunigu išventintas 1930 m. ir paskirtas Panevėžio katedros vikaru ir vyskupijos jaunimo direk-

toriumi; šias pareigas ėjo iki 1935 metų. Po to sociologijos mokslus studijavo Prancūzijoje - Lilio universitete (1935-1937) ir Paryžiaus katalikų institute (1937-39). Po studijų 1939 m. balandį paskirtas lektoriumi į Panevėžio pedagoginį institutą, o šiam 1939 persikėlus į Vilnių, tas pačias pareigas ėjo ten. 1940 jam suteiktas profesoriaus vardas. Nuo 1942 m. dar dėstė sociologiją ir pastoralinę teologiją Vilniaus kunigų seminarijoje. Salia to, ėjo Vilniaus universiteto kapeliono pareigas.

1943 m. kovo 17 d. vokiečių areštuotas ir su vilniečių inteligentų grupe išvežtas į Štuthofio koncentracijos stovyklą. Čia po dviejų nacių kacetė iškentėtų metų, palaužtu kūnu ir prislėgta dvasia, sutiko artėjančio išlaisvinimo pavasarį, tačiau stovyklos evakuacijos metu, susirgęs dėmėtąja šiltine ir plaučių uždegimu, mirė ir buvo palaidotas Pucko kapinėse Lenkijoje. Tai buvo 1945 m. kovo 28 d. Prasidėjus atgimimo sąjūdžiui palaikai parvežti į Panevėžį ir 1989 m. rugsėjo 12d. perlaidoti Katedros šventoriuje.

Nukelta į 2 psl.

Tėvai.

KUNIGAS-PROFESORIUS ALFONSAS LIPNIŪNAS

Atkelta iš 1 psl.
Kunigas A. Lipniūnas buvo reta socialinė asmenybė, kuri vaiko sielos tyrumą siejo su kovos vyro drąsa, mažą ūgį su dvasios didybe; žmogišką švelnumą bei jautrumą su besąlyginiu principingumu. Ryškiausias jo bruožas - pasišventimas kitiems ir darbas be atvangos. Domėjosi įvairiomis gyvenimo sritimis, tačiau patirtį daugiausia panaudojo asmeninei-žodinei ir organizacinei veiklai. Parašė ir išleido kelionės įspūdžių knygą "Penkių valstybių sostinėse" 1933 (tais metais dalyvavo Dublino eucharistiniame kongrese ir lan-

kėsi Š. Amerikoje, kur buvo atvežęs pavasarininkų vyčių vienybės aktą). Antros jo kelionių knygos po JAV ir Kanadą "Naujasis pasaulis" 1934 m. cenzūra nepraleido. Be to, išvertė iš prancūzų kalbos A. Huonder "Baltoji rožė" 1935 m., B. Arens "Paskutinioji pergalė" 1936 m. Iš periodinės spaudos yra rašęs "Atėityje", "Pavasaryje", "Jaunimo vade", "Ryte", "Tiesos kely", "Panevėžio garse".

(*St. Yla, Socialinė A. Lipniūno asmenybė, "Žiburiai, 1947 Nr. 24; St. Vanagaitė-Petersonienė, Kunigas Alfonsas Lipniūnas, Čikaga, 1985*)

"JO PAMOKSLAI, PASKAITOS, PAŠNEKESIAI, ASMENINIAI KONTAKTAI TURĖJO DIDELĖS ĮTAKOS TO METO KATALIKŲ JAUNIMO SĄJŪDŽIAMS..."

(...) 1925 m. birželyje Alfonso baigė gimnaziją. Kurio keliu pasukti? Nuo vaikystės puoselėjo slaptą svajonę, kurią buvo patikėjęs tik motinai: "Būsi kunigas, tik nesakyk apie tai tėteli". Ganydamas gyvulius užlipęs ant aukštesnio kalnelio, sakydavo draugams pamokslus. Dabar, atėjus lemiamam momentui, Alfonsas, matyt, dar turėjo kažkokių abejonių. Jo dienoraštyje randame sausą, lakonišką įrašą: "1925 m. rudeniį tris savaites basčiausi po visus fakultetus. Apsistojau

Kauno kunigų seminarijoje".

Jo studijų seminarijoje draugas kun. St. Yla prisimena, kad Alfonsas labai daug skaitė, kaupė medžiagą, kurią panaudodavo ruošdamas paskaitas jaunimui. Atrodė vidutinių gabumų, bet labai stropus klierikas, nuoširdžiai atsidavęs darbui su jaunimu.

Ypatingai daug dirbo paskutinius du metus mokyda-

masis seminarijoje. Be tiesioginių studijų, dar klausė laisvai pasirinktą specialų kursą, vadovavo kelioms organizacijoms ir sekcijoms, rasė straipsnius. 1929 m. nusilpo akys ir beveik metus teko gydytis. Baigdamas seminariją, jaunasis kunigas buvo pilnai pasiruošęs tapti katalikiškojo jaunimo vadovu. Septynias dienas prieš kunigystės šventimus jis rašė: "Atsistojus naujo gyvenimo vartuose ir iš tolo išvydus būsimo darbo dirvonus, į kuriuos po kelių dienų priėmus kunigystės šventimus, prisieis išeiti, norisi nors trumpai pradėti fiksuoti nerimstančios širdies audras, gimstančias idėjas, giliau įstringančius faktus, metant gaires į ateitį ir darant aliuzijas į praeitį". 1930 m. birželio 14d. iš Kauno arkivyskupo Juozapo Skvirecko rankų Alfonsas su 22 kurso draugais gavo kunigystės šventimus. 1930 m.

klieriko Alfonso Lipnicko-Lipniūno vaisingą darbuotę ir jo asmenines savybes, nes šio vizito metu pareiškė, kad kun. Alfonsą pasilieka prie Panevėžio katedros ir skiria vyskupijos jaunimo direktoriumi.

Paskirtos vyskupijos jaunimo direktoriaus pareigos visiškai atitiko kun. Alfonso asmenines savybes. Savo prigimtimi jis buvo visuomenininkas, kalbėtojas. Nebuvo jokio žymesnio įvykio ateitininkų, pavasarininkų gyvenime, kur jis nebūtų atsilankęs. Jo entuziazmas, energija uždegdavo ir kitus. To laikotarpio jo dienoraštis primena darbo kalendorių, kuriame tiksliai fiksuojama, kokius darbus turi atlikti. Jis visur laukiamas paskaitininkas, nuoširdus pašnekovas, išmintingas patarėjas.

1930 metų rugsėjo mėnesį valdžiai išleidus nurodymą

uždaryti moksleiviškas ateitininkų organizacijas, A. Lipniūnas pradėjo slaptą darbą su jaunimu. Moksleiviai dau-

Kun. A. Lipniūnas su vyskupu K. Paltaroku.

Po poros dienų, gavus gausia rinkdavosi klebonijose. Kun. A. Lipniūnas čia būdavo tynis jaunus kunigus, skir- laukiamas svečias. Keliaudamas iš parapijos į parapiją, priėmė vyskupas lankydavo ir pavasarininkus. Kazimieras Paltarokas. Uo- Visus žavėdavo savo lūsis ganytojas, matyt, bu- pamaldumu ir nuoširdumu... kamai įvertinęs jaunojo (Ištrauka iš biografijos)

Kun. A. Lipniūnas su Pumpėnų pavasarininkais.

Aš kenčiu ir mirštu, bet aš prisikelsiu.-

Tavo Sūnų vėlei sužeidė ant kryžiaus. Ta

VERSMĖS

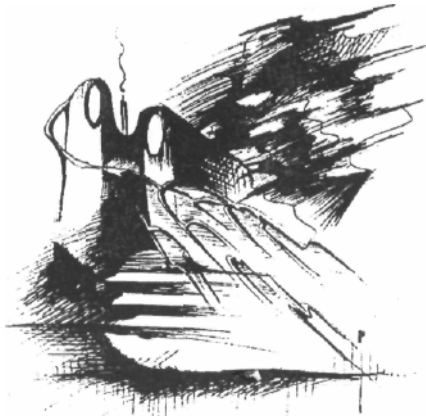
PASKUTINĖ KUNIGO Mykolas Karčiauskas ALFONSO LIPNIŪNO

Gerą žinią skelbki, pasmerktas žmogau!
Savo karčią taurę vienišas išgersiu,
Neištaraš niekad: Dieve, pavargau...

žaižda per amžius neužgis, kraujuos... Tau
karštai meldžiuosi Romoje, Paryžiuje
gal Lietuvos kentėjimuos naujuos

Ką esu turėjęs, ką esu praradęs, -
Būstą savo sielai varganų laikų. Į tą
liūdną tylą, amžiną, bežadę
Neatsiunčia niekas duonos nei
laiškų.

Dar surasiu savo maldai šviesią vietą,

Taikomų pakluonės, priemenės
svaiginė,
Mes basi kaip žvirbliai Pumpėnų
kely.

Niekas neišaukštino ir neapgynė,
Patys savyje mes buvom dideli

Ko labiau ilgėjaus: rožių ar pa-
guodos?

Rodos amžių vienas prie ugnies budžiu.
Ir apninka stielą kasdieninės godos,
Perveria krūtinę spinduliu skaudžiu.

Nors galūksnėj, pažymėtoj kryželiu.
Ruoštasi ir vargta, šitiek iškentėta, O jei
tiek žydėtų Taikomuos gėlių?

Ruoštasi ir vargta toj didžioj kelionėj -
Ar tiktai žudikas eis išpažinties? Įkaitų
mirties procesijoje, žmonės. Maža buvo
duonos, dar mažiau vilties...

Akys mano mato, o burna ledėja Ir
komuniją vos lūpomis liečiu. Tiek dienų
aitrių Dievų miške badėjęs Lietuvą
alsuojančią joje jaučiu.

O visiems užteko ant kantrybės medžio
Mirgančių lapelių - išmaldos šviesios. -
Jau Mačernio tėviškėj žemaičiai gedi
Vienišos apnuogintos širdies tiesos.

O raudonas lopas vėl mane išpėja:
Mindžios tautą, laisvę ir gaisrai nušvies
Visą tavo dangų, Švento Rasto sėją, Nė
viena pasaulio sostinė nekvies.

Kur aš pasislinksiu, kur aš prisiglausiu?
Po kašubės stogu tik Mišių auka.
Tėviškėn sugrišiu ir savęs paklausiu, O
kodėl nesakė niekas man, už ką.

Nors ant slenksčio pailsėti atgailaujant
Ir paskęsti vėlei Tavo mintyse, Viešpatie
galybių... Kas šioj žemėj naujo Ir kodėl
žiaurumas tarpsta širdyse?

Šitą pažinimą reikia išpažinti... Ir
mąstau, stebiuosi: dar savim esu.
Atsakau už ugnį ir turiu aukotis,-
Paslaptingas noras ir vienam baisu,

Neištarsiu žodžio, jau žinau, nė vieno Iš
sakyklos niekad... Kas jau ką maldys?
Neateis, pajutęs paskutinę dieną,
Išpažinti mirtinąją žmogžudys.

Kad esu laimingas... Ko atsisakyti? Ką
aš paaukosiu - mano paslaptis. -Tai
gražiai nulytas baltas takas švyti,
Susilieja mėnesiena ir naktis.

O tik pakeliu akis, visų maldauju:
Būkite visi vienybėje geri!
Nesutrypkite komunijos... Iš saujos
Krenta jau. Nurieda ašara sūri...

Apsuptas gvvybės norų begalinių Dar
šypsaus agonijoj naivios minties, -O jei
dar galėčiau žodį paskutinį Pasakyti po
išrišimo, po mirties,

Taip norėjau pasistiebi mintim į dangų
Didžiojo Trečiadienio dienoj... Jutau,
Kad rankas sudėjo ir uždarė langą. Gal
žegnoja kūną, bet aš nematau...

Atsigrėžęs Lietuvon lyg prakartėlėn,
Viešpatie galybių, tarki iš tenai... Tavo
Jono Nepomuko koplytėlių Plaikstos
paupiuos ataušę pelenai...

Taip gražiai nulytas baltas takas švyti,
Toks vidudienis, tokia Šventa mintis. Ar
esu laimingas? Kaip man atsakyti? Ką
aš paaukojau - mano paslaptis.

Dienoraštis (1930-1935)

(...) Kas dar išpaudė ypatingesnius
bruožus į mano charakterį? Gimna-
zijoje kelis metus darbuotasi ateiti-
ninkų kuopoje, jaunesniems vado-
vaudamas. Tai ten buvau 4 metus.
Meno sekcijoje, plastikos sekcijai (jai
vadovavau), gamtininkų būrelis, ge-
rokai atėmė laiko, bet davė naudos.

1930m. birželio 12 d.

(...) Tikslas: Dievo garbė ir sielų
išganymas. Priemonės sau: "Jei Švie-
sa užges, kas bešvies? Reikia pirmo-
je vietoje, turiu rūpintis savyje išlai-
kyti tikrai gyvą tikėjimą ir Kristaus
dvasią, nes negalima kitam duoti tai,
ko pats neturi...

Darbas kitų labai. Pirmoje vietoje
atsiduoti katalikiškom vaikų ir jau-
nimo organizacijoms: Angelo Sargo,
pavasarininkams, ateitininkams. Bro-
lijos savaime įeina į kunigo veikimą,
b) Perdaug neapžioti. Dirbti tiek, kad
nenukentėtų paties dvasiniai reikalai
ir nesitrukdytų tiesioginės pareigos.
Būti: a) paprastas, neišdidus su žmo-
nėmis, b) švelnus vyriškas, c) man-
dagus.

1930 m. birželio 16 d.

Paskirtas Panevėžio Katedros vi-
karu, o drauge vyskupijos katalikiš-
kų organizacijų instruktoriumi. Ma-
ne vilioja labai ramus, paprastas, idi-
liškas sodžiaus ar miestelio gyveni-
mas, kur žmonės nepažįsta viliaus, at-
virai reiškia savo sielos pergyveni-
mus, kur natūralus žmogus gamtos
duotas.

1930 m. liepos 7 d.

Džiaugiausi laikydamas pirmąsias
mišias, liūdėjau matydamas rimtus ir
susigraudinusius veidus, jaučiausi
toks menkas nevertėlis, kuriam vel-
tui rodo žmonės savo širdis, gražiaus-
siais vainikais išpuošdami bažnyčią,
namus. O mišių auka? Kur mano gi-
lus pergyvenimas, kur atjautimas sa-
vo nevertumo ir menkumo?

Vyskupas K.Paltarokas nušvietė
ką daryti:

- Visa vyskupija, eik ir dairykis,
darbą surasi. Jaunimas ypač Šiandien
reikalingas rūpestingos globos. Di-
džiausias tavo dirvonas, tai jauni. Bet
nepamirši ir visos katalikiškos akci-
jos, o taip pat ir kunigiškų pareigų.

Pirmiausia kelionė po vyskupiją iš
parapijos į parapiją. Pirmiausia į
Anykščius, Debeikius - pavasarinin-
kų kongresėlis. Pirmas pamokslas
jaunimui, kalbėjau jautriai.

Nukelta į 4 psl

Dienoraštis (1930-1935)

Atkelta iš 3 psl.

1930 m. rugpjūčio 17 d.
Pirmas pamokslas Ka-
tedroje. Meilės ir labdarin-
gumo reikalingumas gyve-
nime.

Važiuodavau su vyskupu
po dekanatus. Visur organi-
zavau pavasarininkus, ateit-
tininkus, angelaičius...

1931 m. sausio 11 d.

"Bažnyčios persekioji-
mas Lietuvoje". - jaunimo
sekmadienį kalbėta Anta-
liptėje.

1931 m. kovo 5 d.

Pasvalio ateitininkų vė-
liavos šventinimo iškilmės.
Krikštatėvis dr. P.Dovydai-
tis.

Apie 1930 metus rasė:

Praėjo jie taip nuolatinia-
me darbe ir veikime. Per
šiuos metus beveik neturė-
jau liuosos valandėlės, visiškam
poilsiui. Dirvonas dide-
lis, piktžolių daug, užvirusi
religinė kova didėja - darbo
daug. Nuotaika, dvasia - juo
tolyn, tuo ugingesnis da-
rausi veikime. Vidujinis
džiaugsmas beveik nieka-
dos neapleidžia sielos. Juo
arčiau Kristaus, juo arčiau
gyvybės Šaltinio, juo karš-
tesnė malda - tuo darbas sėk-
mingesnis. Tik bėda, kad
beveik kasdieninės kelionės
neleidžia susikaupti kaip
reikiant atlikti tinkamai vi-
sų dvasinių pratybų.

Duok Dieve ir toliau sa-
vo pagalbos ir malonių. Be
Tavęs niekas esu.

1932 m. sausio 31 d.

Panevėžio ateitininkų ra-
jono tradicinė metinė šven-
tė. Šv.Komunijos ėjo apie
300 moksleivių. Atstovai iš
Kauno, Pasvalio ir kt.

1932 m. spalio 25 d.

Moksleivių ateitininkų
300 organizuotai ėjo prie
Šv.Komunijos. Pilnai tikiu,
kad Dievo apvaizda sun-
kiaais laikais duoda žmo-
nėms ypatingos malonės
persiimti, nežiūrint jokių pa-
reigų, jo idėjomis. Gyvuok,
Kristau Karaliau, jaunimo
širdyse.

1933 m. kovo 5 d.

Ateitininkų Šventė Pane-
vėžyje. Atstovų daug. Ir iš
Pasvalio.

1933 m. kovo 9 d.

Pasvaly zakristijoje ateit-
tininkų susirinkimas. Gana
skaiktingai.

1933 m. birželio 12 d.

Pušalote ir Šėtos gimna-
zijoje 10-čiai ateitininkų su-
mažintas elgesys.

1933 m. spalio 22 d.

Panevėžio ateitininkams
kursai. Dalyvavo ir iš Pasva-
lio.

1934 m. vasario 14 d.

Laimingas būčiau, kad
tektų kada darbuotis tokioje
vietoje, kur Dievas labiausiai
negerbiamas yra, kur kunigas
kuo mažiausiai tėra vertinamas
ir net žeminamas. Daugiau turė-
čiau progos lavintis dorybėje ir
apaštalauti.

1935 m. kovo 4 d.

Ateitininkų šventė ir vysk.
K.Paltaroko 60 metų. Daly-
vavo Pasvalio ateitininkai.

1935 m. birželio 24-27
dienos.

Angelaičius, pavasari-
ninkus ir ateitininkus ypa-
tingai globoti kaip iki šiol ir
visą atiduoti jiems sielą. Rū-
pintis ir kitomis katalikiško-
mis organizacijomis...

(...) Neieškoti sau garbės,
bet vienam gerajam Dievui,
Jėzui Kristui, laimėti sielų pa-
lankumą. Nepasitikėti savim,
bet vien tik Dievo malonių
veikimu, todėl darbe daug
melstis. Jėzau mano, Tu ži-
nai, kad aš nieko sau gyvenime
iš žmonių nelaukiu ir su-
teik jėgų, kad visus užpildinė-
jimus atlaikyčiau, kuriuos
dirbdamas katalikų akcijos
darbą, taip dažnai iš konfratų
sutinku. Su didžiausiu
džiaugsmu pakęščiau ir nie-
kados nesiskųščiau Dievu-
liu, jei tokia Tavo valia,
duok, kad mano garbė žmo-
nėse visiškai išnyktų ir, kad
nieko daugiau netrokščiau,
kaip būti silpnu padaru, Ta-
vo garbę žemėje skleisčiau.

Jėzau aš Tavo.

PASKUTINĖ KELIONĖ...

Štai kaip paskutines jo gyvenimo minutes aprašo profe-
sorius Stasys Yla:

"Alfonso atsigrįžta j mane, nori kažką pasakyti. Lūpos
juda, akys įsitempusios. Pasilenkiu prie jo visa arti - gal
išgirsiu, gal suprasiu jo paskutinį Žodį. Nieko! Užsikosėja
ir užspringsta. Akys užsimerkia. Kaktoje pasipila prakaitas.
Valandėlę atsigaua. Vėl žiūri į mane, bet lūpos nebe-
bando judėti. Tik blakstienose pakimba dvi didelės ašaros
ir pamažu nurieda skruostais. Glostau ranką, bandau ra-
minti. Kai tos ašaros pasiekia lūpas, akys visai užgęsta. Su-
dėjau jo rankas ant krūtinės, peržegnojau ir išėjau.

Be Alfonso buvo neįsivaizduojama mūsų draugystė. Jis
visada buvo mūsų akyse, mūsų širdyse. Tiesus, ištikimas,
nuoširdus. Niekada neišiseis, niekada paslapčių nepasakys.
Jam nebuvo priešo, o draugas - kiekvienas".

LEISKIT Į TĖVYNĘ...

*Skausmingos ir liūdnos buvo pirmosios mūsų kankinių
laidotuvės (tada mirė ir inžinierius A.Šapalas - red.). Štai
kaip jas prisimena profesorius Stasys Yla:*

"Paskutinę dieną žinia pasiekė žmones, kad bus laid-
ojamas kunigas. Jie ėmė rinktis į ligoninės kiemą. Kai kurie
laikė rankose gėles,
buvo ir vaikinai.

Vienas vyras laikė
rankose kryžių ir du
vaikai su baltomis
kamžėlėmis stovėjo
šalia. Kunigas Lip-
niūnas buvo pašar-
votas kopytėlės
prieangyje, karste.

Su malda atsi-
sveikinome, užden-
gėme karsią, ir šeši
mūsiškiai paėmė jį
ant savo pečių.
Šventa draugo naš-
ta, ir jie pasiryžo
nunešti jį iki naujųjų
kapinių Baltijos
pakrantėje...

PANEVĖŽ

YS. 1989 m. rugsėjo 12 d.

... Ir štai nusileidžia bažnyčios Šventoriuje, prie
verkiančio gluosnio iškaston duobėn karstas su daug
iškentusio lietuvių palaikais. Ir byra byra pirmieji smėlio
žiupsneliai. Ir sklinda į Panevėžio miesto gatves
tūkstantinės minios giedamas "Amžiną atilsį!"

"VERSMĖS" Panevėžio Vyskupijos ateitininkų
laikraštis Redakcijos adresas: kun. A. Lipniūno kultūros
centras, vysk. K.Paltaroko 18, 5308 Panevėžys.
Tel./faksas (8-254) 39303 Tiražas egz.